

ВИЗНАЧНІ ПОДІЇ

ЮВІЛЕЙ ПРОФЕСОРА ОЛЕГА ШАБЛІЯ

14 листопада цього року виповнилося 75 років з дня народження заслуженого професора і завідувача кафедри економічної і соціальної географії Львівського національного університету імені Івана Франка, доктора географічних наук Олега Івановича Шаблія. Вчений зі світовим іменем, дійсний член НТШ і Почесний член Українського географічного товариства, народився у с. Курівці Зборівського району, що на Тернопільщині. Після закінчення Бережанського педагогічного училища навчався на географічному факультеті Львівського державного університету. З 1958 р. працює на кафедрі економічної географії, спочатку на посаді старшого лаборанта, а з 1962 р. – викладача. У 1966 р. захистив кандидатську дисертацію на тему "Лісопромисловий комплекс Українських Карпат (тенденції розвитку і структура)", а у 1978 р. – докторську дисертацію на тему: "Міжгалузеві територіальні комплекси: проблеми теорії і методики дослідження". З

1988 р. О.І. Шаблій є професором, а з 1990 р. – завідувачем кафедри.

Творчість вченого надзвичайно багатогранна. Насамперед професора Шаблія знають як "сучасного класика" теорії української суспільної географії. Розробка теоретичних, методологічних і методичних питань територіальної організації суспільства була і залишається одним з основних напрямків його наукової діяльності. Він зробив вагомий внесок у концепцію міжгалузевих територіальних комплексів, висунув ідею гнучкої територіальної організації виробництва, обґрунтував закон територіальної організації праці, окреслив сукупність економіко-географічних законів (разом з М.М. Паламарчуком та М.Д. Пістуном), запропонував систему законів і закономірностей територіальної організації виробництва, подав ідею формування територіальних інформаційних комплексів.

Найбільше талант науковця розкрився у незалежній Україні. О. Шаблій чи не першим серед суспільних географів поставив завдання – звільнити географічну науку від застарілих марксо-ленінських догм, декомунізувати її. Вчений з нових позицій науково обґрунтовує теоретичні поняття суспільної географії. В монографіях "Суспільна географія: теорія, історія українознавчої студії" (2001), "Основи загальної суспільної географії" (2003) він дає нові трактування об'єкта і предмета суспільної географії, методів її дослідження, подає нову періодизацію розвитку української суспільно-географічної науки, показує внесок окремих учених у цей розвиток. Ці книги, написані з позицій україноцентризму, стали настільними для всіх вітчизняних географів, їх використовують як науковці, так і вчителі.

О.І. Шаблій, як ніхто інший, усвідомив необхідність підготовки і видання нових україномовних підручників і посібників. За його авторством виходять "Математичні методи в соціально-економічній географії" (1993), "Математичні методи в географії" (1994), "Соціально-економічна географія України" (1994, 1995, 2000), а за редакторством і упорядкуванням – україномовний переклад підручника американських авторів Г. де Блія і П. Муллера "Географія: світи, регіони, концепти" (2004; сам О. Шаблій написав для нього розділ про Україну), хрестоматія для вчителів "Новітня українська суспільна географія" (2007). Значну увагу науковець зосередив на дослідженні творчості визначних українських учених, які жили і працювали в Україні та за її межами. Саме завдяки вивченню їх спадщини професор О.І. Шаблій по-новому підійшов до осмислення теоретичних питань вітчизняної суспільної географії. Він довів, що модерна суспільна географія – це не заново придумані постулати, вона є логічним продовженням антропогеографічних досліджень у першій половині ХХ ст. таких українських учених, як Степан Рудницький, Володимир Кубійович, Олена Степанів, Валентин Садовський, Антін Синявський, Костянтин Воблий та ін. За ініціативою О. Шаблія спочатку у Львівському, а потім і в інших університетах розпочалося вивчення призабутої або проסקрибованої спадщини українських учених. Це вилилося в низку наукових розвідок про життя та творчу спадщину корифеїв української географічної науки.

Величезна заслуга О. Шаблія і в картографічній науці й практиці. Вчений розробляє питання картографічного й математичного моделювання у соціально-економічній географії, бездоганно володіє картографічним методом дослідження, має високу картографічну культуру. Серед творів, до яких він безпосередньо причетний, – краєзнавчі атласи Львівської (1989), Івано-Франківської (1990) і Закарпатської (1991) областей, атласи Івано-Франківської (1985) і Львівської (1991) областей і м. Львова (1993), географічний атлас для школярів "Львівська область" із серії "Моя мала Батьківщина" (2000). Антропогеографічний підхід ученого проявився у створеній ним низці карт для "Національного атласу України", "Атласу вчителя" та підготовленого до друку за його редакцією нового "Атласу Львова".

Професор Олег Шаблій – визнаний лідер львівської суспільно-географічної школи, започаткованої ще на рубежі ХІХ-ХХ ст. Григорієм Величком і Степаном Рудницьким. Працюючи майже півстоліття викладачем кафедри економічної і соціальної географії Львівського національного університету і будучи два десятиліття її завідувачем, учений організував наукові студії членів кафедри у найрізноманітніших напрямках: історико-, економіко-, демо-, соціально-, політико-географічному, країнознавчому, краєзнавчому тощо. Наукову школу проф. Шаблія формують і пропагують дослідники не тільки ЛНУ ім. І. Франка чи інших закладів м. Львова, але й багатьох регіонів України. За його науковими консультаціями й керівництвом захистили дисертації 3 доктори і понад 20 кандидатів наук.

Крім власне наукової та освітньої діяльності, Олег Шаблій виконує величезну громадську й організаторську роботу. Він є головою Спеціалізованої вченої ради із захисту докторських дисертацій при Львівському університеті, очолює Географічну комісію Наукового товариства імені Шевченка, є заступником Голови НТШ, членом редколегій кількох наукових фахових видань, його обрано академіком АН Вищої школи та

Української Екологічної АН. О. Шаблій – ініціатор і один з найбільш дієвих організаторів Всеукраїнських наукових конференцій з історії української географії і картографії (перша відбулася у Тернополі у 1995 р., всього їх вже було чотири), конференції "Актуальні проблеми географічного українознавства на межі тисячоліть" (Львів, 2000), багатьох наукових семінарів у Львівському національному університеті тощо. Ці заходи, які здебільшого присвячувалися пам'ятним датам в історії вітчизняної географічної науки й насамперед ювілеям видатних її представників, були потужними поштовхами до наступних досліджень їх спадщини, залучення до історико-географічних студій широкого кола географічної громадськості України й діаспори. Сам проф. О. Шаблій дає іншим науковцям неперевершений приклад невтомної діяльності щодо дослідження життєписів призабутих постатей української географічної науки, критичного осмислення їх наукової творчості. І робить він це або у програмних виступах на чергових конференціях чи семінарах, або ж у виданій друком новій солідній монографії.

Найбільше зацікавили О. Шаблія постаті академіка Степана Рудницького і професора Володимира Кубійовича. Саме завдяки його науковій розвідці "Академік Степан Рудницький – фундатор української географії" (Львів, 1993) ім'я даного вченого не тільки було повернуто українській науці, його також визнано засновником української модерної географії. А завдяки низці наукових праць і двотомнику "Володимир Кубійович" (Париж; Львів, 1996, 2000) можемо говорити про започаткування Шаблієм географічного кубійовичезнавства.

Величезним досягненням ученого, гідним наукового наслідування, є створення серії книг "Постаті українського □оц.□ знання", де О. Шаблій є редактором, здебільшого автором розвідок про видатних учених і упорядником їх праць. Крім окремих книг, присвячених В. Кубійовичу (2006) і С. Рудницькому (2007), до неї ввійшли томи про Опанаса Ващенка (2001), Олену Степанів (2002), Валентина Садовського (2004), Мирона Дольницького (2005), Володимира Гериновича (2008), а також книги про Антона Синявського (у співпраці з В. Руденком, 2003), Івана Теслю (у співпраці з Й. Свинком, 2002), Петра Цися (у співпраці з І. Ковальчуком, 2005), Юрія Полянського (у співпраці з Й.Свинком).

Для поширення знань про українську географію серед громадськості України за ініціативою О.І. Шаблія разом з доц. Б.І. Заставецьким створено Всеукраїнський науково-теоретичний часопис "Історія української географії" (виходить як фахове видання у Тернополі з 2000 р.). Проф. О. Шаблій є його шеф-редактором і одним з найактивніших авторів. Зі сторінок цього часопису науковці, вчителі, студенти черпають інформацію не лише про окремі особистості, а й про наукові школи, наукові напрямки, що значно збагачує сучасних дослідників, дає змогу побачити об'єктивну картину української географічної науки.

Ольга Заставецька, Ігор Дітчук

Географічна громада України бажає Олегу Івановичу міцного здоров'я, натхнення, творчого довголіття.